

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач факультету тваринництва
та водних біоресурсів
Кононенко Р. В.

20 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри технологій
у птахівництві, свинарстві та вівчарстві
Протокол № 10 від 17.05.2023р.

Завідувач кафедри
Лихач В. Я.

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва»
Сичов М. Ю.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Технологія виробництва органічної продукції тваринництва»

спеціальність _____
освітня програма – дисципліна за вибором студента

Факультет: Тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: Базиволяк С. М. - доцент кафедри технологій у птахівництві,
свинарстві та вівчарстві, к.с.-г.н., доцент
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету тваринництва
та водних біоресурсів

_____ Кононенко Р. В.

“ ____ ” _____ 20__ р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри технологій
у птахівництві, свинарстві та вівчарстві

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ Лихач В. Я.

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва

_____ Сичов М. Ю.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Технологія виробництва органічної продукції тваринництва»

спеціальність _____

освітня програма – дисципліна за вибором студента

Факультет: Тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: Базиволяк С. М. - доцент кафедри технологій у птахівництві,
свинарстві та вівчарстві, к.с.-г.н., доцент

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Технологія виробництва органічної продукції тваринництва»

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність		
Освітня програма	<i>Дисципліна за вибором студента</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова / вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>залік</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	15 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	90 год.	год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета - вивчення технологічного процесу виробництва і первинної переробки органічної продукції тваринництва, а також побічної продукції тваринництва з організацією контролю якості продукції у господарствах з статусом «Органічне виробництво» з використанням сучасних досягнень вітчизняної та зарубіжної науки.

Завдання - формування знань студентів з ведення сучасного технологічного процесу виробництва та первинної переробки виробництва продукції тваринництва за органічного виробництва; народно-господарське значення органічного виробництва різних галузей тваринництва; значення кількісної та якісної потреби в кормах при органічному виробництві; правила органічного виробництва та порядок сертифікації господарства.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): _____

загальні компетентності (ЗК): Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність спілкуватися іноземною мовою. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): _____

Програмні результати навчання (ПРН): Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної аграрної науки. Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем. Володіти державною та іноземними мовами на рівні, достатньому для вільного фахового спілкування та обговорення наукових проблем і результатів досліджень у аграрній сфері. Критично осмислювати, аналізувати та оцінювати професійні тексти, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації. Ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності. Розробляти і реалізовувати наукові та/або прикладні проекти у фаховій діяльності. Приймати ефективні рішення з питань управління складною професійною та/або навчальною діяльністю у аграрній сфері.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	ти жн і	усь ого	у тому числі					ус ьо го	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1 Основи органічного виробництва продукції тваринництва														
Тема 1. Теоретичні аспекти органічного тваринництва		15	2	2			11							
Тема 2. Державне регулювання органічного виробництва		16	2	2			11							
Тема 3. Основні принципи ведення органічного сільського господарства		15	2	2			11							
Разом за змістовим		45	6	6			33							

модулем 1													
Змістовий модуль 2 Технології органічного виробництва продукції тваринництва													
Тема 4. Організація виробництва органічного молока і яловичини		15	2	2			11						
Тема 5. Організація виробництва органічної продукції свинарства		15	2	2			11						
Тема 6. Організація виробництва органічної продукції птахівництва		15	2	2			12						
Тема 7. Організація виробництва органічної продукції бджільництва		15	2	2			11						
Тема 8. Органічна аквакультура та виробництво органічних морських водоростей		14	1	1			12						
Разом за змістовим модулем 2		75	9	9			57						
Усього годин		120	15	15			90						

4. Теми семінарських занять

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стан довкілля та основні чинники, що впливають на виробництво органічної продукції	2
2	Законодавча база органічного виробництва	2
3	Сертифікація, обіг та маркування органічної продукції внутрішньому та міжнародному ринку	2
4	Основні принципи виробництва молока і м'яса за органічного виробництва	2
5	Основні принципи виробництва свинини за органічного	2

	виробництва	
6	Особливості виробництва органічної продукції птахівництва	2
7	Органічні продукти бджільництва і їх виробництво	2
8	Особливості виробництва органічної продукції аквакультури	1

6. Теми лабораторних занять

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття органічного виробництва Основні принципи органічного сільського господарства	11
2	Органічне сільське господарство з досвіду Європейських країн. Органічне тваринництво України	12
3	Сертифікація та стандарти органічного виробництва	11
4	Придатність земель для виробництва органічної продукції та сировини. Підтвердження відповідності виробництва органічної продукції та сировини	11
5	Вимоги виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження	11
6	Правила годівлі та вимоги до кормів при виробництві органічної продукції (сировини)	11
7	Переробка продукції органічного тваринництва	11
8	Технологія утилізації відходів тваринництва при виробництві екологічно чистої продукції	12

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Модуль 1.

1. *Хто, на Вашу думку, має здійснювати контроль за відповідністю органічного виробництва стандартам:*

- державні органи
- безпосередні товаровиробники
- бізнес-організації
- зарубіжні сертифікаційні органи

2. *Компетенції інспекції та оцінювання:*

- відбір зразків, перевірка документації, огляд виробництва

- навчання персоналу
- інспекційний звіт, підсумкова оцінка, прийняття рішення

3. *Органічне виробництво* - [[1]] діяльність, пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції (у тому числі всі стадії технологічного процесу, а саме первинне виробництво (включаючи збирання), підготовка, обробка, змішування та пов'язані з цим процедури, наповнення, пакування, переробка, відновлення та інші зміни стану продукції), що провадиться із дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. (Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»)

-Сертифікована

-Наукова

-Примітивна

4. *Органічне виробництво (EU)* - [[1]] господарювання та виробництва харчових продуктів, що поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження довкілля та клімату, підтримки біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, а також застосування високих стандартів утримання тварин та виробництва, що відповідають на зростаючі потреби споживачів у продуктах, які виготовлені з використанням речовин та процесів природного походження. (Регламент Комісії ЄС 2018/848)

-Наукова система

-Примітивна система

-Сертифікована система

-Технологічна система

5. *Орган іноземної сертифікації* - це підприємство, установа, організація чи їхній відокремлений підрозділ, що має право на проведення сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції відповідно до вимог законодавства [[1]], ніж законодавство України, та внесений до Переліку органів іноземної сертифікації.

-Вітчизняного

-Європейського

-Іншого

6. *Державне регулювання у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції здійснюється шляхом:*

- визначення загальних засад здійснення органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

- встановлення відповідного нормативно-правового регулювання;

- здійснення державного контролю (нагляду) у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

- гуманне ставлення до тварин шляхом забезпечення умов для життя тварин, що відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям;

7. *Які вам відомі види інспекцій (перевірки)?*

- Перша

- Основна

- Додаткова

- Оглядова

8. Який термін в Україні для маркування органічної продукції використовують ?

- Органічний

- Біологічний

- екологічний

9. Частота додаткових неанонсованих інспекцій можлива у ... %.

10

1

50

10. Державна підтримка може надаватися операторам у рамках загальнодержавних та регіональних програм за рахунок і в межах видатків за бюджетними програмами, спрямованими на підтримку розвитку сільськогосподарських товаровиробників.

Так

Ні

Модуль 2

1. Для сертифікації органічного виробництва (пасіка) необхідні наступні документи:

- документи права власності на пасіку

- карта-схема розташування пасіки

- мсхема і відстань розташування медоносів

2. Розмір сідала на одну курку-несучку має бути не меншим ... см.

18

120

8

3. Поросят можна утримувати на плоских підлогах або в клітках.

Так

Ні

4. Якщо у господарство введені неорганічні свині і якщо продукти тваринництва будуть продаватися як органічні, правила органічного виробництва мають виконуватися впродовж щонайменше місяців

6

1

12

5. Неорганічних тварин дозволяється вводити до господарства для племінних цілей лише за наступних умов:

- відсутності на ринку органічних тварин в достатній кількості;

- при першому створенні стада або отари неорганічні молоді ссавці мають вирощуватися у відповідності до правил органічного виробництва відразу ж після їх відлучення від матері.

- якщо так вважає оператор ринку

6. Умови паралельного виробництва - неорганічні тварини можуть знаходитися у господарстві за таких умов:

- їх вирощують у підрозділах, споруди і ділянки яких чітко відокремлені від споруд і ділянок підрозділів, на яких ведеться виробництво у відповідності до органічних правил.
- у господарстві неорганічними методами вирощують види тварин, відмінних від органічних
- у господарстві відсутні органічні тварини

7. Для оновлення стада або отари до господарств, які здійснюють органічне виробництво, можуть вводитися самки тварин, що не народжували, з господарств, які здійснюють виробництво традиційної (неорганічної) продукції (сировини), в кількості, що не перевищує $[[1]]$ % поголів'я великої рогатої худоби та $[[2]]$ % овець і кіз на рік. Крім того, до господарств, у яких утримується менше десяти голів коней або великої рогатої худоби чи менше п'яти голів свиней, овець або кіз, може вводитися з метою оновлення не більше $[[3]]$ тварини на рік.

1

10

20

8. Безземельне тваринництво $[[1]]$.

-Заборонено

-Дозволено

-Дозволено в окремих випадках

9. Одночасне використання пасовищ, де випасаються неорганічні тварини, для випасання органічних і неорганічних тварин, дозволяється лише за умови, що:

- пасовища протягом останніх трьох років не оброблялися речовинами іншими, ніж ті, що дозволені законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

- допускається одночасне використання пасовищ, де випасаються органічні тварини, для випасання органічних і неорганічних тварин.

- тварини належним чином відокремлені у просторі;

10. Пасіки слід розміщати в місцях, які можуть забезпечити джерела нектару і пилку, що у радіусі 3 км від пасіки складаються в основному з(кілька правильних відповідей).

-органічно вирощених культур

-дикоросів

-лісів чи культур, які не є органічно вирощуваними, але до яких застосовуються методи -незначного впливу на довкілля

-соняшнику чи гречки

9. Методи навчання.

Метод навчання – це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. При вивченні дисципліни застосовуються словесні методи (бесіда, розповідь, пояснення, лекції тощо), наочні (демонстрування, ілюстрації, показ об'єкта, моделі), практичні (шляхом виконання практичних дій студент отримує інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходить до тих знань, які необхідно засвоїти, а також дослідницький метод навчання (для розв'язання завдання творчого рівня засвоєння).

10.Форми контролю.

Впродовж семестру, під час проведення практичних занять здійснюється поточний контроль знань і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться, у вигляді тестування, після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Проміжна атестація визначає рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час лекційних, практичних занять і самостійної роботи.

Для підсумкового контролю знань студентів застосовуються 2 екзаменаційні питання та 10 тестових завдань різних типів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Технологія виробництва органічної продукції тваринництва
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5067>

12. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Закон України № 2496-VIII від 10.07.2018 «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
2. Технологія органічного виробництва свинини: монографія / М.І.Бащенко, В.М.Волощук, М. С. Небелиця. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 399 с.

3. Стецишин П.О. Основи органічного виробництва : навч. Посіб. Для студ. агр. вищ. навч. закл./ П.О.Стецишин, В.В. Пиндус, В.В. Рекуненко та ін .- Вид. 2-ге, змін, і доповн. - Вінниця: Нова Книга, 2011.- 552 с.
4. Органічне виробництво і продовольча безпека. – Житомир : ЖНАЕУ, 2017. – 436 с.
5. Рекомендації щодо виробництва бджолиного обніжжя в умовах органічної пасіки: методичні рекомендації / Адамчук Л., Лісогурська Д., Двикалюк Р., Фурман С., Лісогурська О., Гера О.: під ред. Л. Адамчук. К.: ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», 2021. 100 с.
6. Рекомендації щодо виробництва меду натурального в умовах органічної пасіки: методичні рекомендації. Адамчук Л., Лазарева Л., Лісогурська Д., Акименко Л., Фурман С., Гера О., Лісогурська О., Двикалюк Р.: під ред. Л. Адамчук. К.: ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», 2021. 70 с.
7. Одержання ГТЛ на органічній пасіці в межах біотехнічних методів боротьби з кліщем *Varroa*: методичні рекомендації. Адамчук Л., Лісогурська Д., Гречка Г., Фурман С., Гера О., Лісогурська О., Сенчук Т., Двикалюк Р.: під ред. Л. Адамчук. К.: ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», 2021. 60 с.

Допоміжна література

1. Органічний ринок в Україні Інформаційний бюлетень від 12.02.2020 р. OrganicInfo.ua #OrganicInUkraine
2. Перспективи розвитку «зеленої» економіки в Україні: органічне сільське господарство. Аналітичний огляд. женева-Київ.2016-2018. 16с.
3. Органическое сельское хозяйство: шаг стран Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии навстречу “зеленой” экономике Примеры из Армении, Молдовы и Украины.2017.56с.
4. Можливості державної підтримки для розвитку органічного сільського господарства: досвід інших країн.2013.124с.
5. Годівля молочної худоби в органічному виробництві. https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2019/10/FiBL_Organic-dairy-nutrition_a4_24_10_2014_UA.pdf
6. Процедури експорту органічних продуктів.Київ. 2014.84с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 970 «Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF>
- 8.Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 № 87 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2020-%D0%BF>

- 9.Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1032 «Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 970» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text>
- 10.Наказ Мінагрополітики від 22.02.2019 № 67 «Про затвердження державного логотипа для органічної продукції», зареєстрований у Мін'юсті 14.03.2019 за № 261/33232 (зі змінами, внесеними наказом Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine from 22.02.2019 No 67 “On Approval of the State Logo for Organic Products”, registered in the Ministry of Justice of Ukraine on 14.03.2019 under No 261/33232 (as amended by Order of the Ministry Мінекономіки від 15.07.2020 № 1336, зареєстрованим у Мін'юсті 31.07.2020 за № 729/35012) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-19>
- 11.Наказ Мінекономіки від 09.06.2020 № 1037 «Про затвердження Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях», зареєстрований у Мін'юсті від 07.08.2020 № 763/35046 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0763-20#Text>
- 12.Наказ Мінекономіки від 30.01.2020 № 109 «Про затвердження форми заявки на внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції», зареєстрований у Мін'юсті 14.02.2020 за № 173/34456 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-20>
- 13.Наказ Мінекономіки від 17.06.2020 № 1141 «Порядок розгляду апеляцій на рішення органів сертифікації», зареєстрований у Мін'юсті від 19.08.2020 № 805/35088 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-20#Text>
- 14.Наказ Мінекономіки від 31.12.2020 № 2833 «Вимоги до матеріально-технічної бази та інших об'єктів інфраструктури, необхідних для виконання функцій із сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції» зареєстрований у Мін'юсті від 20.01.2021 № 81/35703 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0081-21#Text>
- 15.Наказ Мінекономіки від 31.12.2020 № 2834 «Деякі питання звітності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» зареєстрований у Мін'юсті від 17.02.2021 № 200/35822, № 201/35823 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-21#Text>
- 16.Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 № 1005 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від

провадження органом сертифікації господарської діяльності у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1005-2021-%D0%BF#Text>